

SUOMEN ELÄINLÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS VETERINÄRFÖRBUND

Maa- ja metsätalousministeriö
Elintarvike- ja terveysosasto / kirjaamo
kirjaamo@mmm.fi
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

LAUSUNTO

15.2.2013

Asia: Lausunto raakamaidon tuotantoa ja luovutusta koskevista asetuseräluonnoksista

Viite: Lausuntopyyntö 14.12.2012; MMM 2350/13/2012

Pyydettyinä lausuntonaan Suomen Eläinlääkäriliitto ry toteaa seuraavaa:

Elintarvikelain tarkoitus on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu. Lisäksi lain tarkoitus on suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta. Tämän vuoksi kuluttajan terveyden ja turvallisuuden suojeleminen on tärkeämpää kuin toimijalle aiheutuvien riskinhallintatoimien kustannukset.

Lausunnolla olevilla asetuseräluonnoksilla pyritään lisäämään raakamaidon käyttöä elintarvikkeena ja samalla hallitsemaan raakamaidosta kuluttajalle aiheutuvaa riskiä. Raakamaito on riskielintarvike, jonka turvallisuutta ei millään toimenpiteellä voida taata. Yleisen elintarvikeasetuksen 14 artiklan mukaan markkinoille ei saa saattaa elintarvikkeita, jotka eivät ole turvallisia. Eläinlääkäriliitto toteaa, että edellä mainittuun viitaten on vastuutonta lisätä raakamaidon käyttöä. Suomalaiset juovat maitoa, ja todennäköisesti myös raakamaitoa juomana, ilman lämpökäsittelyä. Raakamaidon käyttö elintarvikkeena ei ole elintarvikelain- eikä HACCP- periaatteiden mukaista. Elintarviketta ei tule valmistaa ja luovuttaa kuluttajille, jos siinä olevaa merkittävää terveysriskiä ei poisteta tuotantoprosessin aikana.

Tuottajat ja valvontaviranomaiset joutuvat vaatimaan tilanteeseen, mikäli luotetaan siihen, että viranomaisen vaatimalla erilaisia tilaratkaisuja tai rakenteiden ja kalusteiden uusimisia voisi vähentää raakamaidosta aiheutuvaa riskiä kuluttajalle. Rakenteellisilla ratkaisuilla ei maidosta pystytä poistamaan siinä esiintyvää vakavaa haittaa aiheuttavaa STEC-bakteeria.

Mikrobien joutuminen maitoon on lypsytyn aikana tavallista ja eläinten puhtaudesta ja lypsyttekniikalla on ratkaiseva vaikutus maidon mikrobimäärään. STEC-bakteeri voi aiheuttaa pahimmillaan erittäin pieninä pitoisuuksina kuolemanvakavan taudin. Mikrobia ei

Aleksis Kiven katu 52-54

Puhelin (09) 7745 4810

etunimi.sukunimi@sell.fi

00510 Helsinki

Faksi (09) 7745 4818

www.sell.fi

rakenteellisella ratkaisulla enää saada pois maidosta. Maitotuotteet eivät kuulu asetuksen soveltamisalaan. Raakamaidosta valmistetaan myös erilaisia maitotuotteita, joiden valmistusprosessiin ei liity kuumennuskäsittelyä. Asetuksen soveltamisalan laajentamista käsittämään myös tällaiset maitotuotteet ja niiden raaka-aineena käytettävä maito on syytä harkita.

Vaikka kuluttajalle tuottajan toimesta jaettava informaatio vähentääkin tuottajan kokemaa vastuuta, ei se poista toimijan elintarvikelainsäädännön mukaista vastuuta tai vähennä raakamaidon aiheuttamaa riskiä. Kuluttajat eivät Suomessa ole tottuneet siihen, että sekä toimija ja että kuluttaja ovat vastuussa elintarvikkeen turvallisesta käytöstä eivätkä siihen, että tuoreen elintarvikkeen nauttiminen voi olla hengenvaarallista. Asetusluonnoksissa siirretään aivan uudella tavalla elintarvikkeen käytön vastuu kuluttajalle. Hunajassa on jo jonkin aikaa ollut varoitus siitä, ettei hunajaa tule antaa alle 1-vuotiaille lapsille. Tämä varoitus on Suomessa marginaalinen, sillä imeväisille ei nykyisten ravitsemussuositusten mukaan tule ollenkaan antaa sokeripitoisia tuotteita. Raakamaidon kohdalla asia on toinen, sillä määritelmä "lapset" käsittää paljon laajemman ikäryhmän, kuin imeväiset.

Asetusluonnoksessa todetaan, että maidontuotantotilojen valvonta toteutetaan riskiperusteisesti kuntien valvontayksiköiden olemassa olevilla resursseilla. Raakamaito, sen riskit ja raakamaidon myynti ovat kuntien viranomaisille uusi valvottava asia, eikä viranomaisilla välttämättä ole asiantuntemusta valvontaan. Asetusluonnosten raakamaitoa koskeva lainsäädäntö on monessa eri säädöksessä, ja lainsäädännön kokonaisuuden hallinta on haasteellista. Kuntien valvontaviranomaisten ohjaamisen ja tiedottamisen tarve on suuri, jotta sekä valvojat että tuottajat ymmärtäisivät asian tärkeyden. Eviran ohjeet kuntien valvontaviranomaisille tulee olla valmiita jo siinä vaiheessa kun raakamaidon myynti lisääntyy, jotta tarvittavat riskinhallintatoimet voidaan tehdä ennen myynnin vapauttamista.

Eriytyisen olennaista on pohtia kuinka valvotaan niitä toimijoita, jotka myyvät raakamaitoa yli vähäriskisistä toiminnoista annetun asetuksen (1258/2011) mukaisen 2500 kg vuodessa. Kuinka tunnistaa ne valvontakohteet, joita valvotaan asetusluonnoksen mukaisesti. Asetusluonnokseen olisikin syytä kirjata vaatimus myydyn tai luovutetun raakamaidon määrästä. Lisäksi asetusluonnoksissa tulisi ottaa kantaa kuinka valvonta olisi tehokkainta tehdä; joko osana maidontuotantotilojen hygieniatarkastusta vai muuna elintarvikevalvontana ja kuka valvonnan tekee. Valtioneuvoston asetuksessa elintarvikevalvonnasta 8 § todetaan, että kunnan on järjestettävä maidontuotantotilojen valvonta siten, että niitä valvoo kuntaan virkasuhteessa oleva eläinlääkäri. Valvonnan yhdistäminen maidontuotantotilojen valvontaan olisi mahdollinen keino valvonnan laadun turvaamiseksi.

Liitto esittää, että asetusluonnoksissa selvennetään myös niiden suhde MMM:n asetukseen 24/EEO/2006 EHECistä. Mikäli eläimen omavalvonnan näytteistä ulosteesta löytyy STEC-bakteeri, aiheuttaako löydös myös viranomaisnäytteenoton? Raakamaitoasetusluonnoksen mukaan yli 2500 l/v luovuttavien tilojen salmonellatutkimukset tehdään nautojen ja sikojen salmonellavalvonta asetuksen mukaan ja STEC-bakteerit EHEC- asetuksen mukaisesti. Näytteenottoaaviot ovat erilaiset, mikä saattaa aiheuttaa toimijoissa sekaannusta. EHEC-kaavio saatetaan tulkita niin, että näytteet otetaan vain karjan nuorimmista eläimistä, jolloin lehmissä oleva STEC- tartunta ei välttämättä tule esille. Näytteenoton tulisi kohdistua tasaisesti koko karjaan. Näytteiden ottaminen ja tutkiminen on osa toimijan omavalvontaa.

On hyvä, että maidon solu- ja bakteeripitoisuudelle määrätään raja-arvot. Asetusluonnoksissa olevat pitoisuudet ovat kuitenkin melko korkeat lämpökäsittelmättömälle tuotteelle ja niitä tulisi tiukentaa. Luonnoksen mukaiset raja-arvot mahdollistavat sen, että esimerkiksi sadan lypsävän lehmän yhteismaitonäytteessä voi olla monen utaretulehduslehmän maitoa. Eläinlääkäriliitto esittää, että raakamaitoa tuottavalta tilalta vaadittaisiin terveydenhuoltosopimus.

Kuluttajalle mukaan annettava kirjallinen informaatio tulee kirjata asetuksen pykälään selvemmin. Koska riskin ymmärtäminen on monimutkainen asia, on kuluttajan syytä saada tiedote mukaan kotiinsa.

Yksityiskohtainen tarkastelu:

Alkutuotantoasetus:

Asetuksen liitteen 2 luvussa 4.3. käytetään termiä vähittäismyyntipaikka. Käsitettä ei ole määritelty, mutta se on ymmärrettävissä nykyisessä asetuksessa. Sen sijaan termi vähittäismyyntipaikka, jossa kuitenkin saa valmistaa määritelmän mukaisia maitotuotteita, mutta ei myydä raakamaitoa tai muuta maitoa eikä kermaa ei enää käsitteenä ole yksiselitteinen. Vähittäismyyntipaikka käsitetään yleisesti paikaksi, missä myydään - ei valmisteta tuotteita. Termi vähittäismyyntipaikka tulisikin korvata termillä elintarvikehuoneisto ja lisäksi todeta, mitä siellä saa tehdä.

Liite 3 luku 4 kohta 5

Asetukseen tulisi selvästi kirjata, että tiedot raakamaidon riskeistä sekä sen kuljetuksesta ja säilytyksestä tulee antaa kuluttajalle myös mukaan esimerkiksi esitteessä. Kuluttajalle annettavat tiedot tulee olla oikeasuhteisia niin, että varoitetaan niistä taudeista, joita tuote voi aiheuttaa. Kuluttajalla ei ole mahdollisuuksia arvioida mitä taudinaiheuttajamikrobeja raakamaidossa voi esiintyä eikä sitä, mitä vaurioita ne ihmisissä voivat aiheuttaa.

Raakamaitoasetus:

Asetusluonnoksen 10 § todetaan, että raakamaidon on täytettävä asetusluonnoksen liitteen 3 A kohdan vaatimukset. Mikäli raakamaidon laajamittainen myynti liiton vastustuksesta huolimatta vapautetaan, pitää Eläinlääkäriliitto merkittävänä, että eläinten uloste- sekä maidon mikrobiologiset näytteet tutkitaan asetusluonnoksen mukaisesti ennen raakamaidon myynnin aloittamista. Koska näytteet tulisi ottaa heinä-marraskuussa, on vaarana, että ilman tätä vaatimusta raakamaitoa myydään useita kuukausia tuntematta tilan tautistatusta. Koska kyseessä on riskielintarvike ja kuluttajien turvallisuus, on tärkeätä, että toimija on selvillä karjan tautitilanteesta jo toimintaa aloittaessaan.

4 §

Pykälään tulisi lisätä vaatimus siitä, että tiedot on annettava kuluttajan mukaan esimerkiksi esitteessä. Lisäksi maininta siitä, että tuote saattaa sisältää tautia aiheuttavia mikrobeja, on liian ylimalkainen. Kuluttaja ei pysty arvioimaan mitä mikrobit ovat ja minkälaista haittaa niistä on kuluttajalle.

6 §

Eläinlääkäriliitto kyseenalaistaa ulostetutkimuksen ainoastaan STEC 0157-bakteerin suhteen. Rutiinimenetelmien puute ei voi olla esteenä vaarallisten mikrobin tutkimuksille karjasta.

10 §

Liitto toteaa, että enterobakteerien tutkiminen kuvaa maidon ulostesaastutusta. Enterobakteerien tutkiminen ei kuitenkaan korvaa STEC-bakteerin tutkimista maidosta, ei edes siirtymäaikana.

Liite 4 Luku 1

Kohdasta tilat, välineet ja suojavaatteet, puuttuu välineiden ja suojavaatteiden vaatimukset. Kuvaus siitä minkälaisissa välineissä tai astioissa maito toimitetaan tuotantotiloista myyntitilaan ja missä välineet pestään ja desinfioidaan puuttuu. Lisäksi kuvaus siitä kuinka

henkilökunta kulkee maitohuoneen ja myyntitilan välillä ja vaatimus suojavaatteiden käytöstä puuttuu.

Muilta osin Suomen Eläinlääkäriliitto ry:llä ei ole asetusluonnokseen huomauttamista.

Kirsi Sario
puheenjohtaja